

УКРАЇНЬСЬКА МОВА – ГЕНЕТИЧНИЙ КОД НАЦІЇ

Навозняк Владислав

здобувач фахової передвищої освіти (фаховий молодший бакалавр)
відділення інформаційних технологій,
Відокремленого структурного підрозділу
«Рівненський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування України»,

Науковий керівник:

Сорока Мирослава

викладач гуманітарних дисциплін
Відокремленого структурного підрозділу
«Рівненський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування України»,
м. Рівне

Мовні проблеми є актуальними в будь-якому суспільстві. Новітня історія свідчить, що фундаментальні, доленосні проблеми свободи, незалежності не можуть бути вирішені без уладнання мовних питань. Мовне питання в нашій державі потребує особливої уваги. Буквально вибухового характеру воно набуло в Україні в останні роки. Адже мова вирізняє нас проміж інших, саме мова поєднує нас, вона є «символічним ключем до національної культури». Люди свідомо, чи, здебільшого, інтуїтивно відчувають життєву важливість вирішення цих проблем для перспектив національного розвитку.

Метою є спроба показати мову як головну ознаку ідентичності української нації з її проблемами й перспективами розвитку, довести, що єдине консolidоване суспільство може витворюватися лише на ґрунті спільної духовності й мови. Розглянута проблема належить до одного з найскладніших питань. Мова є стрижневим елементом на кожному з етапів виникнення та розвитку держави. Становлення народу тісно пов'язане з формуванням його мови. Жодне суспільство, на якому б рівні воно не було, не може існувати без мови [1, с. 24].

Завдання дослідження: висвітлити роль мови як визначального чинника ідентичності української нації; розкрити механізм денационалізації народу на мовному ґрунті; з'ясувати ставлення молоді до спілкування українською мовою.

Початок формування мови збігається з початком формування народу. «Українці були реальністю ще за Київської Русі, інша річ, що вони ще не називалися українцями (як і стародавні англійці – англійцями, індійці – індійцями, німці – німцями),» – цілком слушно пише П. Кононенко, ґрунтуючись на народознавчому аналізі.

Останніми роками в Україні поновлюються в обігу дослідження учених минулого століття (К. Ушинський, Л. Скуратівський І. Білодід та ін.), за якими українська – одна з найперших індоєвропейських мов. Поглиблюється вивчення спорідненості української мови із санскритом.

Гіпотези такого типу заохочують до відновлення історичної пам'яті, стимулюють до позбавлення народу від комплексу меншовартості.

Мова – один із факторів самоорганізації суспільства і є головною ознакою і символом нації. Між мовою і суспільством існує взаємний зв'язок: не лише загибель суспільства призводить до загибелі мови, але й загибель мови веде до зникнення суспільства, що не вберегло свою мову.

Відома всім цитата Ліни Костенко якнайкраще визначає формулу виживання етносу: «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову».

Це абсолютна істина: немає мови – немає нації. Не потребує підтвердження той факт, що там, де звучить російська мова, рано чи пізно, а таки почнуть стріляти російські танки.

Мова – сакральний, глибинний код, умова виживання й існування людини в складі нації. Саме тому московська навала впродовж віків знищувала українську мову, бо розуміла, що мова – один з найпотужніших чинників національної безпеки й державної єдності.

Мова – це генетичний код нації, який поєднує минуле з сучасним, програмує майбутнє і забезпечує буття нації у вічності. А лінгвоцид (мововбивство) – це свідоме, цілеспрямоване нищення певної мови як головної ознаки нації. Кінцевою метою лінгвоциду є не геноцид, тобто фізичне винищення певного народу, а етноцид – ліквідація цього народу як окремої культурно-історичної спільноти.

Лінгвоцид щодо української мови має довгу історію, сторінки якої рясніють підступом, погордою, нахабством, лицемірством поневолювачів та щедро политі сльозами і кров'ю їхньої жертви – нашого народу.

Торкнемось лише окремих сторін та епізодів цієї історії: лінгвоцид через ряд заборон мови чужою державою; лінгвоцид через оголошення мови неприродною; лінгвоцид через «зближення» і уподібнення, що призвело до розквіту суржика; лінгвоцид через ставлення до носіїв мови; Лінгвоцид через освіту; Лінгвоцид через привілеї для панівної мови і її носіїв тощо [3, с. 6].

Ці дискримінаційні заходи посилили відчуття другосортності рідної мови. Протистояти явному чи скритому лінгвоциду можна тільки з позиції

знання, усвідомлення того, що являє собою мова, як і за якими законами вона живе, яка її роль у житті людини і народу.

Майстри слова – поети, прозаїки, публіцисти зробили і роблять чимало для функціонування і розвитку української мови. Однак їм не під силу освоїти всі сфери функціонування мови. Велика відповідальність за мову та її майбутнє лягає на науковців, технічну інтелігенцію, виробничників, адміністративно-управлінський апарат, духовенство.

Між мовою і культурою існує взаємозалежний зв'язок: що міцніші позиції займає мова в суспільстві, то надійніші перспективи культури. Наш обов'язок – зміцнювати ці позиції, а передусім – не допустити, щоб на нашому поколінні обірвався цей предковичний мовно-культурний зв'язок поколінь українського народу, що йде у майбуття з глибин тисячоліть.

Тривалий час нам нав'язували думку, що спілкування українською мовою, особливо в російськомовному оточенні, є неприйнятним. Проте зараз кожен з нас починає усвідомлювати, що українська мова не є ознакою другосортності, а є мовою народу, який завжди був частиною цивілізованого світу та має глибокі європейські традиції.

Отже, українська мова повинна стати консолідуючим фактором для українського суспільства, що принесе українцям впевненість у собі та назавжди поверне їх у лоно цивілізованих народів Європи. Сьогодні кожен українець повинен нарешті усвідомити свою особисту відповідальність за майбутнє України.

Нинішній низький рівень мовленнєвої культури серед молоді в Україні – породження її колоніального становища. Словесний бруд, що заповнив мовлення наших співгромадян, мовленнєвий примітивізм, вульгарщина – тривожні симптоми духовного нездоров'я народу.

Мною було проведене опитування серед користувачів Інтернету. Метою було з'ясувати, хто пише українською мовою на форумі. Результати дослідження такі: постійно пишу українською мовою – 51%; пишу українською і російською мовами – 31%; пишу російською, бо соромлюсь українською – 1%; «русский на всю жизнь» – 10%; російською мовою, так легше виразити думку – 5%; утримались – 2%.

Тому кожен із нас повинен дбати про «мову спільноти». Для багатьох категорій мовців це входить у професійні обов'язки. Це освітяни, працівники культури, державного апарату, засобів масової інформації тощо. Особлива відповідальність на працівниках радіо- і телебачення, мовлення яких часто не відповідає нормам.

Отже, що міцніші позиції посідає мова в суспільстві, то надійніші перспективи розвитку українського суспільства. Не маючи своєї мови, своєї історії, українці перестануть бути українцями. Отож, не лише клянімося в любові до рідної мови, не лише плачмо над її долею, а працюймо для неї, вивчаймо, поширюймо, пропагуймо її.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азарова Л. Є. Мова як визначальний чинник ідентичності української нації. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Філологічні науки. 2018. Вип. 292. С. 24 – 32.
2. Отрешко В. Мовна політика в Україні: витоки, еволюція, сучасний стан. *Вісник Інституту розвитку дитини*. 2014. Вип. 32. С. 22 – 30.
3. Українська мова у XX сторіччі: історія лінгвоциду / Упор.: Л. Масенко та ін. К., 2005. С. 5 – 12.